

ताप्लेजुडको फक्ताड्लुड क्षेत्रमा प्रचलित पालामको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय,
नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत दर्शनाचार्य तह तेस्रो
सत्रको पाठ्यांश सङ्केत ६०९ र ६१० को
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधप्रबन्ध

शोधार्थी
मनकुमारी इदिङ्गो
दर्शनाचार्य तह
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर, काठमाडौं
२०७७

शोधनिर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत दर्शनाचार्य तहकी विद्यार्थी श्री मनकुमारी इदिङ्गोले 'ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रमा प्रचलित पालामको अध्ययन' शीर्षकको शोधप्रबन्ध मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको प्रस्तुत शोधकार्य सन्तोषजनक भएकाले म यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्
शोधनिर्देशक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मिति : २०७७/१०/१०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
दर्शनाचार्य तह
कीर्तिपुर, काठमाडौँ

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत दर्शनाचार्य तहको तेस्रो सत्रको पाठ्यांश सङ्केत ६०९ र ६१० को प्रयोजनार्थका लागि श्री मनकुमारी इदिङ्गोले तयार पार्नुभएको प्रस्तुत 'ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रमा प्रचलित पालामको अध्ययन' शीर्षकको शोधप्रबन्ध आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधप्रबन्ध मूल्याङ्कन समिति

- (१) प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेले
(शोधनिर्देशक)
- (२) प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
(विभागीय प्रमुख)
- (३) प्रा.डा. महादेव अवस्थी
(आन्तरिक परीक्षक)
- (४) प्रा.डा. ताराकान्त पाण्डे
(बाह्य परीक्षक)

मिति : २०७७/१०/२९

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली विषयको दर्शनाचार्य तह, तेस्रो सत्रको पाठ्यांश सङ्केत ६०९ र ६१० को प्रयोजनका लागि तयार पारिएको 'ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रमा प्रचलित पालामको अध्ययन' शीर्षकको प्रस्तुत शोधप्रबन्ध मैले नेपाली समालोचनामा संरचनावादी समालोचनाका प्रवर्तक विशिष्ट विद्वान् आदरणीय गुरु प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल्को प्राज्ञिक सल्लाह तथा कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । यस्ता विशिष्ट विद्वान्का निर्देशनमा शोधकार्य गर्न पाउँदा मलाई गौरवबोध भएको छ । यो शोधप्रबन्ध तयार गर्ने सन्दर्भमा आइपरेका विभिन्न कठिनाइहरूसँग जुध्ने प्रेरणा प्रदान गर्दै सही मार्ग निर्देशन गरेर शोधकार्य सम्पन्न गर्न उत्प्रेरित गर्नु भएकोमा आदरणीय गुरुज्यूप्रति म हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधप्रबन्ध तयार पार्ने सन्दर्भमा बेलाबखत आवश्यक सहयोग र सुभावा प्रदान गर्नुहुने दर्शनाचार्य तह, नेपाली केन्द्रीय विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति म कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

यो शोधप्रबन्ध तयार पार्ने क्रममा सदैव उत्प्रेरणा दिनुहुने बुबा चन्द्रबहादुर इदिङ्गो, आमा सरमाया इदिङ्गो, भाइ अमृत इदिङ्गो, श्रीमान् सुनिल चोङ्गबाङ्गप्रति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी आफ्नो ज्यादै व्यस्त समयमा पनि आवश्यक जानकारीहरू उपलब्ध गराउने क्रममा प्राथमिकता दिने मेरा सहपाठी मित्रहरू रमा के.सी, ईश्वरा पौड्याल, मिरा शाही र सुनिता ढङ्गोल आदिप्रति म आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोधकार्यका लागि सामग्री सङ्कलनका लागि सहजीकरण गरी दिनु हुने ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रका अध्यक्ष सरोज लिम्बू तथा सामग्री उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने फक्ताङ्लुङ क्षेत्रका स्रोतव्यक्तिहरूप्रति म आभार व्यक्त गर्दछु । साथै शोधकार्य सम्पन्न गर्ने क्रममा सामग्री सङ्कलनका लागि सहयोग गर्ने केन्द्रीय पुस्तकालय विभाग, किराँत याक्थुङ चुम्लुङ, लिम्बू पुस्तकालयप्रति म धन्यवाद प्रकट गर्दछु । मेरो यस अध्ययनलाई प्रत्यक्ष वा परोक्ष जुनसुकै रूपमा पनि सहयोग प्रदान गर्ने व्यक्ति तथा सङ्घ संस्थाहरू र मान्यजन, आफन्तप्रति म विशेष आभारी छु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधप्रबन्धलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभागसमक्ष पेस गर्दछु ।

.....
मनकुमारी इदिङ्गो
शैक्षिक सत्र : २०७५/२०७६
क्रमाङ्क ३४
दर्शनाचार्य तह
नेपाली केन्द्रीय विभाग,
त्रिभुवन विश्वविद्यालय,
कीर्तिपुर

विषयसूची

शोधनिर्देशकको सिफारिस	पृष्ठ
स्वीकृतपत्र	ख
कृतज्ञताज्ञापन	ग

पहिलो परिच्छेद शोधपरिचय

१.१	विषयपरिचय	१
१.२	समस्याकथन	३
१.३	अध्ययनको उद्देश्य	४
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	४
१.५	अध्ययनको औचित्य	१०
१.६	शोधकार्यको सीमाङ्कन	११
१.७	शोधविधि	१२
	१.७.१ सामग्री सङ्कलन विधि	१२
	१.७.२ सामग्री विश्लेषण विधि	१३
१.८	शोधप्रबन्धको रूपरेखा	१४

दोस्रो परिच्छेद लोकगीतको सापेक्षतामा पालामको परिचय

२.१	विषयप्रवेश	१५
२.२	लोकगीतको परिचय	१५
२.३	लोकगीतको वर्गीकरण	१६
२.४	लोकगीतका तत्त्व	२०
	२.४.१ भाव वा विचार	२१
	२.४.२ उद्देश्य	२१
	२.४.३ भाषा	२२
	२.४.४ शैली	२२
२.५	पालामको परिचय	२३
२.६	पालामको विषयवस्तु	२८
२.७	पालामको वर्गीकरण	३०
२.८	निष्कर्ष	३५

तेस्रो परिच्छेद ताप्लेजुडको फक्ताङ्लुड क्षेत्रमा प्रचलित पालामको वस्तुविधान

३.१	विषयप्रवेश	३७
३.२	लोकगीतमा भाव वा विचार	३७
३.३	ताप्लेजुडको फक्ताङ्लुड क्षेत्रका पालामको भाव वा विचार विश्लेषण	३८
	३.३.१ प्रेम र विरहको अभिव्यक्ति	३८
	३.३.२ सामाजिक तथा सांस्कृतिक पक्षको अभिव्यक्ति	४३
	३.३.३ धार्मिक तथा सांस्कारिक पक्षको अभिव्यक्ति	४९

३.३.४	पेसा तथा व्यवसायको अभिव्यक्ति	५४
३.३.५	प्रकृतिकेन्द्री चित्रणको अभिव्यक्ति	५७
३.४	निष्कर्ष	६२

चौथो परिच्छेद

ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रमा प्रचलित पालामको उद्देश्य निरूपण

४.१	विषयप्रवेश	६४
४.२	लोकगीतको उद्देश्य	६४
४.३	ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रका पालामको उद्देश्य विश्लेषण	६५
४.३.१	मनोरञ्जन प्रदान गर्नु	६५
४.३.२	नैतिक शिक्षा तथा उपदेश दिने	७०
४.३.३	सामाजिक यथार्थको प्रस्तुति	७३
४.३.४	लोकमङ्गलको कामना	७७
४.४	निष्कर्ष	७८

पाँचौँ परिच्छेद

ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रका पालामको भाषाशैलीय विन्यास

५.१	विषयप्रवेश	७९
५.२	लोकगीतमा भाषाशैलीय विन्यास	७९
५.३	ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रका पालामको भाषाशैलीय विश्लेषण	७९
५.३.१	भाषिक विन्यास	८०
५.३.२	शैलीय विन्यास	८४
५.३.३	बिम्ब र प्रतीकको प्रयोग	८८
५.३.४	लयविधान	९१
५.३.५	अलङ्कारविधान	९२
५.४	निष्कर्ष	९३

छैटौँ परिच्छेद

सारांश र निष्कर्ष

६.१	सारांश	९५
६.२	निष्कर्ष	९९

परिशिष्ट

परिशिष्ट – क	: ताप्लेजुङको फक्ताङ्लुङ क्षेत्रमा सङ्कलित पालाम	१०२-१६१
परिशिष्ट – ख	: स्रोतव्यक्तिको नामावली	१६२

सन्दर्भ सामग्रीसूची